

**TA'LIM TIZIMINI RIVOJLANTIRISHNING ZAMONAVIY
TENDENSIYALARI: ILG'OR TAJRIBALAR VA RIVOJLANISH
ISTIQBOLLARI**
mavzusidagi respublika ilmiy-amaliy anjumani

AXBOROT XATI

O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vazirligi tasarrufidagi Jizzax viloyati pedagoglarni yangi metodikalarga o'rgatish milliy markazida 2023-yil 15- noyabr kuni **“Sifatli ta'limni tashkil etishda shaxs kreativ potensialini oshirishning dolzarb masalalari”** mavzusidagi respublika ilmiy-amaliy anjumani o'tkaziladi.

Respublika ilmiy-amaliy anjuman videokonferensaloqa tarzida o'tkazilishi rejalashtirilgan va @ jizzax konferensiya telegramm kanalida zoom havolasi ilova qilinadi.

Anjuman tillari: o'zbek, rus.

Anjuman maqsadi: Ta'lim tizimini rivojlantirishda sifatli ta'limni tashkil etish orqali shaxs kreativ potensialini oshirishning zamonaviy tendensiyalari asosida ilg'or tajribalar va rivojlanish istiqbollari o'rganish asosida tizimda duch kelinayotgan muammolar va uning yechimlarini o'rganish o'zaro tajribalarni tahlil qilgan holda samarali yechimlarni umumlashtirish.

Anjuman sho'balari:

- Ta'lim tizimini rivojlantirishda shaxs kreativligini rivojlantirishning ilg'or tajribalarining ilmiy nazariy asoslari;
- Ta'lim tizimida shaxs kreativligining rivojlantirishdagi metodik ta'minot va uning bosqichma-bosqich amalga oshirish yo'llari;
- Ta'lim tizimini rivojlantirishda shaxs kreativligining rivojlantirish asosida hayotiy kompetensiyalarni shakllantirishga yo'naltirilgan holatlar va vaziyatlar tahlili;
- Ta'lim tizimini rivojlantirishda STEAM texnologiyasini o'rni;
- Ta'lim tizimini rivojlantirishda shaxs kreativligini rivojlantirishda innovatsion texnologiyalari asosida takomillashtirish usullari;

Anjuman doirasida quyidagi ish shakllari rejalashtirilgan:

1. Yalpi majlis;
2. Sho'balar ishi.

Anjumanda ishtirok etish uchun materiallarni (maqolalarni) **elektron shaklda 2023-yil 10-noyabrga qadar yuborish kerak.**
E-mail: tilakovamavjuda@yandex.com mavjudatilakova92@gmail.com

Tashkiliy masalalar va to'plamni chop etish xarajatlarini qoplash uchun maqolaning har bir sahifasiga 15 000 (o'n besh ming) so'm miqdorida badal puli oldindan to'lanadi. Konferensiya ishtirokchilariga elektron holda sertifikat va konferensiyaning ilmiy to'plami beriladi.

Materiallarni rasmiylashtirishga qo'yiladigan talablar:

1. **Maqola hajmi** – 3 betdan kam bo'lmasligi talab etiladi. Maqola ilmiy uslubda yozilishi, mantiqiy tuzilmaga ega bo'lishi (muammo va vazifalarni

qo'yish, metodlar va tadqiqot metodikalarini asoslash bilan asosiy materialni, olingan natijalar, xulosalarni kiritish).

2. **Maqola nomi** – bosh harflar, yarim qora shriftida markazga joylashtiriladi. Sarlavhalar oxirida nuqtalarga yo'l qo'yilmaydi.

Mualliflarning ismi va familiyasi – maqola nomidan keyingi satrda: kursiv, markaz bo'ylab joylashtiriladi.

Tashkilot nomi, E-mail – mualliflarning ismi va familiyasidan keyingi satrda: kichik harflarda, markaz bo'ylab joylashtiriladi.

3. **Maqola matni** – mualliflar haqidagi ma'lumotlardan so'ng bir interval tashlab beriladi.

Materiallarni Windows uchun Microsoft Word matn muharririda tayyorlash zarur (97-2003).

Matn o'zbek (lotin grafikasida), rus, ingliz tillarining birida Microsoft Word muharriridan foydalangan holda Times New Roman shriftida, 14 o'lchamda, 1,5 intervalda, varaqning chap tomonidan 3 sm, yuqori va pastidan 2 sm, o'ng tomonidan 1,5 sm joy qoldirilgan holda tayyorlanadi.

Maqolalar tahrir hay'ati tomonidan qayta tahrirlanadi. Belgilangan talablarga javob bermaydigan maqolalar konferensiya materiallari to'plamiga kiritilmaydi va mualliflarga qaytarilmaydi.

Bayon etilgan ma'lumotlarning ilmiy-nazariy asoslanganligi va metodik jihatdan puxta ishlanganligi uchun muallif(lar) mas'uldir.

Adabiyotlar ro'yxati – maqola matnididan so'ng bir interval tashlash. Adabiyotlar ro'yxati – shrift 14. Adabiyot manbalariga havolalar – matn ichida, masalan: [7] yoki [9, 3-b]. Foydalanilgan adabiyotlar kamida 5 ta manbani o'z ichiga olishi kerak. Adabiyotlarni rasmiylashtirish namunasiga qarang.

Tashkiliy qo'mita manzili:

Manzil: Jizzax shahar, I.Karimov ko'chasi 1-uy;

Elektron manzil: jizzax pymo`mm_konf@inbox.uz;

To'lovni amalga oshirish: karta raqam 9860160139720215

Mas'ullar:

Rizayeva Shalola– Konferensiya koordinatori (998 93 650 15 91)

Xaydarov Sherzod– Konferensiya koordinatori (998 99 048 81 12).

Mo'minjonova Muhayyo– Konferensiya koordinatori (998 91 188 22 82)

RASMIYLASHTIRISH NAMUNASI

PEDAGOGLAR MALAKASINI OSHIRISH TIZIMIGA INNOVATSION YONDASHUVLAR

**A.R.Meliboyev Jizzax viloyati pedagogika markazi, pedagogika fanlari bo'yicha
fan nomzodi , dotsent**

Annotatsiya (o'zbek, rus, ingliz tillarida).

Maqola matni. Maqola matni. Maqola matni. Maqola matni. Maqola matni. Maqola matni. Maqola matni. Maqola matni. Maqola matni.

Adabiyotlar:

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI VAZIRLIGI

JIZZAX VILOYATI PEDAGOGLARNI
YANGI METODIKALARGA O'RGATISH MILLIY MARKAZI

PEDAGOGIKA VA PSIXOLOGIYA,
TA'LIM TEXNOLOGIYALARI KAFEDRASI

“TA'LIM VA TARBIYA JARAYONIDA SHAXS
KREATIV QOBILIYATINI SHAKLLANTIRISHNING
DOLZARB MASALALARI”

mavzusidagi respublika ilmiy-amaliy-
online konferensiya

MATERIALLARI

**Jizzax
2023**

“Sifatli ta’limni tashkil etishda shaxs kreativ potensialini oshirishning dolzarb masalalari” mavzusidagi yosh olimlar, doktorantlar, magistrant va talabalarning an’anaviy Respublika ilmiy-amaliy konferensiyasi materiallari - Jizzax viloyati: Jizzax viloyati pedagoglarni yangi metodikalarga o’rgatish milliy markazi nashri, 2023 yil.

Ushbu to’plamga konferensiya mavzusidan kelib chiqqan holda respublikamizda Yangi O‘zbekiston yillarida amalga oshirilayotgan ta’lim va tarbiyaga bo‘lgan e’tibor, pedagogika va psixologik ta’lim tarbiya jarayonlari, shaharsozlik, arxitektura, qurilish, iqtisodiyot va boshqa sohalarni rivojlantirishning dolzarb muammolari, zamonaviy bunyodkorlik sohasida olib borilayotgan ilmiy-amaliy izlanishlar natijalari, mulohazalar va takliflar kiritilgan.

Konferensiya materiallari Jizzax viloyati pedagoglarni yangi metodikalarga o’rgatish milliy markazi Ilmiy kengashining qarori asosida nashrga tavsuya etildi (Bayonnoma N10.2023 yil)

Tahrir hay’ati

1. A.Sh.Xolmurodov	Jizzax viloyati pedagoglarni yangi metodikalarga o’rgatish milliy markazi direktori, pedagogika fanlari doktori (DsC)
2. Sh.Abdurashidov	Jizzax viloyati pedagoglarni yangi metodikalarga o’rgatish milliy markazi direktor o‘rinbosari.
3. M.A.Tilakova	Pedagogika va psixologiya ta’lim texnologiyalari kafedra mudiri. p.f.d.(PhD), v/b. dots
4. Sh.M.Haydarov	Tillarni o‘qitish metodika kafedrasi dotsenti. f.f.n.
5. M.Mo‘minjonova	Pedagogika va psixologiya ta’lim texnologiyalari kafedrakatta o‘qituvchisi
6. Sh.X.Xaydarov	Pedagogika va psixologiya ta’lim texnologiyalari kafedra o‘qituvchisi
7. Sh.M.Rizayeva	Pedagogika va psixologiya ta’lim texnologiyalari kafedra o‘qituvchisi
8. N.Qurbonov	Pedagogika va psixologiya ta’lim texnologiyalari kafedrav/b. dotsenti. p.f.d.(PhD),
9. J. Mardonqulov	Tabiiy va aniq fanlar kafedrasi mudiri p.f.d.(PhD), v/b. dots
10. A.Meliboyev	Maktabgacha va boshlang‘ich ta’lim kafedrasi mudiri.p.f.n. dots
11 P.Xolmatov	Amaliy fanlar va maktabdan tashqari ta’lim metodikalari kafedrasi mudiri p.f.n.dots

2. Asadov Yu, R. Musurmanov "O'smirlar deviant xatti-harakatining ijtimoiy-psixologik xususiyatlari" - T. Sano standart, 2011. – 155 b.

3. Asmolov, A. G. Psixologiya lichnosti: ucheb. / A. G. Asmolov. M.: Izd-vo Mosk. un-ta, 1990.– 336 s.

4. Bondarenko N.V. Lichnostno-xarakterologicheskaya izmenchivost podrostkov / N.V. Bondarenko // Deviantologiya: Xrestomatiya; avtor-sostavitel Yu.A. Kleyberg. – SPb.: Rech, 2007. – 289 s.

ISHMATOVA O. S.

Chirchiq davlat pedagogika universiteti Pedagogika fakulteti "Maxsus pedagogika" kafedrasi o'qituvchisi

ALOHIDA EHTIYOJLI BOLALARNING NUTQINI RIVOJLANTIRISHDA FONETIK RITMIKA MASHG'ULOTLARIGA TAVSIYALAR

Annatatsiya: Ushbu maqolada alohida ehtiyojli boshlang'ich sinf o'quvchilar nutqini rivojlantirishda fonetik ritmika mashg'ulotlariga ishlab chiqilgan tavsiyalar berilgan.

Аннотация: В данной статье даны разработанные рекомендации по проведению занятий по фонетической ритмике для развития речи младших школьников с особыми потребностями.

Annotation: In this article, developed recommendations for phonetic rhythmic training in the development of speech of elementary school students with special needs are given.

Tayanch so'zlar: Ishmatova O.S. fonetrik ritmika mashg' ulotlarini tashkil etish uchun tavsiyalar, akustik+vizual+kinestetik, analizator eshitishida nuqsoni bo'lgan, talaffuz ko'nikmasi...

Ключевые слова: Ишматова О.С. Рекомендации по организации фонетико-ритмической тренировки, акусто+зрительной+кинестетической, анализаторной деятельности при нарушениях слуха, произношенных навыков...

Keywords: Ishmatova O.S. Recommendations for the organization of phonetic rhythmic training, acoustic+visual+kinesthetic, analyzer with hearing impairment, pronunciation skills.

Fonetik ritmika - bu turli harakatlar (tana, bosh, qo'llar, oyoqlar) majmuasi bo'lib, audial, visual, kinestetik ta'sir etish orqali nutqning prossodik tomonini shakillantirish va rivojlantirishga xizmat qiluvchi karreksion texnologiyadir. Fonetik ritmika yaxshi kinezioterapiya hamdir va uning asosidsa ritm ritm yotadi.

Fonetik ritmikada asosiy ish alohida ehtiyojli (ENB, CI bola,

nutqida nuqsoni bor bola, ko'rishda nuqsoni bo'lgan) bolaga tovushni ham vizual, ham akustik va ham kinestetik anglatish hisoblanadi. Tovushni bola butun badani bilan his etadi, eshitadi va ko'radi. Tovush nutqda paydo bo'lgach uni bo'lg'in va so'zlarda mustahkamlash uchun ham audial+vizual+kinestetik ta'sir ko'rsatiladi. Bu jarayonlarga ritm ham qo'shiladi. Chunki eshitishda muammosi bor bolalarning og'zaki nutqi prosodika tarafdin ham nuqsonli bo'lib chiqadi. Agar biz so'z yoki gapdagi urg'ular, intonatsiya ustida ishlamasak bolaning nutqi tushunarsiz bo'lib qoladi. Fonetik ritmika mashqlarida ritm funksiyasi shu muammoni hal etishda yordam beradi.

Fonetik ritmika mashg'uloti logoritmika va musiqiy ritmika mashg'ulotlari kabi korreksion mashg'ulotlar sarasiga kiradi va unga asosan o'yin mashqlaridan foydalangan holda turli xil korreksion jarayonlarda muntazam ravishda o'tkazish quyidagilarga yordam beradi:

- bolalarda umumiy, mayda, artikulyar nutqiy ko'nikmalari va harakatlarni muvofiqlashtirish rivojlanadi;

- fonematik idrok yaxshilaydi;

- nutqiy nafas normallasadi;

- ovozning kuchi va balandligini o'zgartirish qobiliyati shakllanadi;

- nutqning ritmik-intonatsion tomoni yaxshilanadi;

- mavjud tovushlarning artikulyatsiyasi aniqlangan, yetishmayotgan tovushlarning bir qismi taqlid orqali chaqiriladi, tovushlarni muvaffaqiyatli postanovka qilishga asos yaratiladi, tovushlarni avtomatlashtirish jarayoni tezroq va muvaffaqiyatli davom etadi;

- bolalarning nutq faolligi oshadi.

Bunday holatlar "so'zlamaydigan" bolalar bilan ishlashda yaxshiroq va aniqroq namoyon bo'ladi. Fonetik ritmika bolalarga faol nutqining tabiiy yo'l bilan paydo bo'lishiga yordam beradi.

Fonetik ritmika mashg'ulotini tashkil etish va olib borishda gigiyenik, pedagogic va psixologik talablar.

Boshlang'ich sinf o'qituvchilariga tavsiyalar:

1. Haftada 1 marotaba logopedik mashg'ulotlarni kuzatish .

2. Fonematik idrok va barmoqlar harakatchanligini rivojlantirish bo' yicha o 'yinlarni har kuni darsning jismoniy daqiqa bosqichida o'tkazish;

3. Dislaliya nutq kamchiligiga ega o 'quvchilarning logopedlar tomonidan korreksiya qilinayotgan tovushiga oid fonematik idrok va barmoqlar harakatchanligini rivojlantirishga qaratilgan o 'yinlarni tanlab o 'ynatish;

4. Jismoniy tarbiya, musiga va ingliz tili darslarida ham o 'qituvchilar tomonidan fonematik idrok va barmoqlar harakatchanligini rivojlantirish bo' yicha o 'yinlarning olib borilishini nazorat qilish;

5. Yilning 2 chi yarimiga qadar o'quvchilar orasidan fonematik idrok va barmoqlar harakatchanligini rivojlantiruvchi o 'yinlarni yaxshi o 'zlashtirgan o 'quvchilarni saralab olish;

6. Saralab olingan o 'quvchilardan fonematik idrok va barmoqlar harakatchanligini rivojlantiruvchi o 'yinlarni doimiy olib boruvchi assistent qilib tayinlash va ular faoliyatini nazorat qilish;

Logoped- o 'qituvchilariga tavsiyalar:

1. Fonematik idrok va barmoqlar harakatchanligini rivojlantirish bo' yicha o 'yinlarni har kuni logopedik mashg 'ulotlarning jismoniy daqiqa bosqichida o'tkazish;

2. Boshlang 'ich sinf o 'qituvchilarining darslarini kuzatish;

3. Darslar vaqtida fonematik idrok va barmoqlar harakatchanligini rivojlantirish bo' yicha o 'yinlarning olib borilishini nazorat qilish;

4. Har 3 oyda dislalik o 'quvchilarning fonemati idroki va barmoqlar harakatchanligining davriy tahliliy diagnostikasini olib borish.

Adabiyotlar:

1. Ishmatova, O. (2023). The effectiveness of using phonetic rhythm in speech development of children with special needs. Science and innovation, 2(B5), 232-236.

<https://cyberleninka.ru/article/n/the-effectiveness-of-using-phonetic-rhythm-in-speech-development-of-children-with-special-needs>

2. Ishmatova, O. S. (2023). The use of phonetic rhythmicity as a scientific-methodical problem in the development of the speech of special needs elementary school students. fan, ta'lim va amaliyotning integrasiyasi, 4(5), 22-26.

<https://journal.bilig.uz/isepsmj/article/download/1265/1432>

3. Xusnuddinova, Z. X. (2023). Alohida ehtiyojli boshlang'ich sinf

o'quvchilarining og zaki nutqini rivojlantirishda yangi metodikalar va ulardan foydalanishning amaliy asoslari. Ta'lim tizimida yangi metodikalar va ulardan foydalanishning amaliy asoslari, 1(1), 365-368.

4. Ishmatova, O. S. (2023). Phonetic rhythmic exercises in working on speech sounds. ACADEMICIA: An International Multidisciplinary Research Journal, 13(1), 79-85.

ЖАМОЛ ЮЛДАШЕВ

Жиззах вилояти педагогларни янги методикаларга
ўргатиш миллий маркази катта ўқитувчиси

ХІХ АСРДА ҚҲЙИ ЗАРАФШОНДА БОШЛАНГАН АРХЕОЛОГИК КУЗАТИШЛАР ВА УЛАРНИНГ НАТИЖАЛАРИ ХУСУСИДА

Аннотация: Ушбу мақолада XIX асрда Қуйи Зарафшонда бошланган археологик кузатишлар, археологик қазилмалар ва уларнинг натижалари ҳақидаги маълумотлар берилган.

Калит сўзлар: археология, Кармана, Конимех, Эверсман, Мейендорф, Бутенев, Богословский, Пойкент, обида, экспедиция, Мохон, Қоракўл, Жайқир

Аннотация: Данная статья посвящена к историю археологического изучения нижнего течения Зерафшан. А также, рассмотрены вопросы первых извешательных, раскопочных работ Бухарского возиса.

Ключевые слова: Археология, Кармана, Конимех, Эверсман, Меиендорф, Бутенев, Богославский, Пайкент, полятник, экспедиция, Мохан, Каракул, Джайкир.

Annotation: This article is dedicated to the history of archaeological study of the lower reaches of the Zerafshan. And also, the issues of the first surveying and excavation work of the Bukhara carriage were considered.

Key words: Archeology, Karmana, Konimekh, Eversman, Meiendorf, Butenev, Bogoslavsky, Paykent, poleman, expedition, Mohan, Karakul, Jaikir.

Ўрта Осиёнинг қадим ва ўрта асрлар тарихига, моддий-маданият тараққиётига, маънавий ҳаёт ривожига муносиб хисса қўшган ва ушбу тарихий жараёнларда етакчи мавқега эга бўлган маданий ўлкалардан бири Бухоро воҳасидир. Тарихий ёзма манбалар, археологик ашёвий далиллардан маълумки, Бухоро воҳаси ҳудуди қадим замонларданоқ инсоният томонидан ўзлаштирила бошланган, ахомонийлар замонида, антик даврда ва айниқса ўрта асрларда бу тарихий тараққиёт жараёнлари кучайган. Мазкур тарихий-маданий ўлкада қадим даврлардан бошлаб суғдий ва туркий аждодлар яшаганлар.

M.A.Ashurova	Oilada bolalarni ma'naviy-axloqiy tarbiyalashning psixologik omillari	263
A.Xolliyeva	O'quvchilar jamoasida sog'lom raqobat muhitini yaratishda psixologik xizmatning o'rni	267
O. S. Ishmatova	Alohida ehtiyojli bolalarning nutqini rivojlantirishda fonetik ritmika mashg'ulotlariga tavsiyalar	269
J.Yuldashev	XIX asrda quyi zaraфшонда бошланган археологик кузатишлар ва уларнинг натижалари хусусида	272
O.O.Negmatov	Tasviriy san'at o'qituvchilarining kasbiy kompetentligini rivojlantirish	280
M.G'.Dehqonova	O'qitishda imkoniyati cheklangan bolalar	282
O.A.Abduvaliyeva	ijtimoiy moslashuvi masalasiga doir	
A.F.Safarova		
O. S .Ishmatova.	Kichik maktab yoshidagi dislalik o'quvchilarida fonematik idrokni va barmoqlar harakatchanigini tekshirish jarayoni	285
A.P Kravchenka		
R.R.Karimova		
Y.F. Abduraximova		
S. Karimova.		
E.T.Jabborova	Maktab o'quvchilari o'rtasida nizolarning oldini olish	294
A.T.Saydullayev	O'quvchilarni jismoniy tarbiya mashg'ulotlarida jismoniy sifatlarni tarbiyalashda harakatli o'yinlarning qo'llanilishi	297
O. C.Ишматова	Роль фонематического восприятия в развитии речи ребёнка	304
С.М.Каримова		
Ю. Ф.Абдурахимова		
J.X.Chinmirzayev	Maktabda mediatsiya xizmatining tashkil etilishi	311
O.C.Ишматова	Роль мелкой моторики в развитии речи ребёнка.	314
А.П.Кравченко		
X.Xusanov	Boshlang'ich ta'limda steam texnologiyasi yordamida fanlarni bir biriga bog'lab o'qitish	319
Z.Saidjonova	Darslarni steam yondashuvi asosida joriy etish masalalari	323
M.M.Xolboyeva		
D.G'. Mirzayeva	Adabiyot darslarida zamonaviy pedagogik texnologiyaga asoslangan noan'anaviy darslarni tashkil qilish usullari	327